OCAK 2019 - SAYI: 157

YENİ UFUKLAR

UNDP Türkiye Aylık Dergi

YETKİNLİK VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM MERKEZİ: MODEL FABRİKA

ORMANI ANLATMAK

EGE'DE ZEYTİN MERALARINI KORUMAK

TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİ PROJESİ TAMAMLANDI

YENİ UFUKLAR
OCAK 2019 SAYI:157

İyi yıllar!

Yeni Ufuklar dergimizin yeni konseptiyle ilk yılımızı geride bıraktık. 157. sayımız da, her zamanki gibi dolu dolu, Türkiye'nin dört köşesinden kalkınma ve güçlenme hikayeleri sizin için derlendi.

UNDP Türkiye, 2019 yılında da Türkiye'nin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni gerçekleştirme yolundaki çabalarında destek olmaya devam edecek.

2018 yılında neler yaptık hatırlamak için bu baplantıyı takip edebilirsiniz.

Bizi takip ettiğiniz için teşekkür eder, keyifli okumalar ve güzel bir yıl dileriz.

UNDP Türkiye

İÇİNDEKİLER

Sürdürülebilir Büyüme için Döngüsel Ekonomi 2

Türkiye'nin İlk Model Fabrika'sı Ankara'da Açıldı 4

Ormanı Anlatmak 12

5 Aralık Dünya Gönüllüler Günü 26

Toplam Faktör Verimliliği Projesi Tamamlandı 31

Ege Zeytin Meralarının Geleceği için El Ele 34

Avrupa'da Ekosistem İyileştirme Amaçlı Seçilen Alanlardan Biri Türkiye'den 44

Bizi sosyal medya üzerinden takip etmek için ikonlara tıklayın

Kapak: Bikem Ahıska @UNDP Türkiye

SÜRDÜRÜLEBİLİR BÜYÜME İÇİN DÖNGÜSEL EKONOMİ

Her şeyi sıfırdan üretmek yerine üretimi yeniden tasarlamayı, kaynak verimliliğini ve geri dönüşümü ön plana koyan döngüsel ekonominin önemi her geçen gün giderek artıyor.

Döngüsel ekonomiye dikkat çekmek ve bu konuda farkındalık yaratmak amacıyla GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından UNDP teknik işbirliği ile yürütülen GAP Bölgesi'nde Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesi kapsamında ilk kez Döngüsel Ekonomi Eğitimi gerçekleştirildi.

10-12 Aralık 2018 tarihleri arasında Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirilen eğitim ile proje paydaşı kurumların döngüsel ekonomi, kaynak verimliliği ve çevrenin korunması alanlarındaki bilgi birikimlerinin arttırılması amaçlandı. Eğitim şu ana başlıklarda gerçekleştirildi: Döngüsel İş Modelleri, Döngüsel İş Bağlamı, İnovasyon ve Döngüsel Ekonomiye Geçiş Yönetimi, Döngüsel Tedarik Zincirleri ve Organik Atıkların Döngüsel Ekonomi Örneği Olarak Valorizasyonu: Tarımsal Atıklar ve Yenilenebilir Enerji Sistemleri.

Eğitime; GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, UNDP, GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Batman İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Harran Üniversitesi GAP-YENEV Merkezi, Adıyaman Üniversitesi ve Karacadağ Kalkınma Ajansı'ndan 21 temsilci katıldı.

GAP Bölgesi'nde Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Entegre Kaynak Verimliliği Projesi, üretim süreçlerinde kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını ve sürdürülebilir bölgesel kalkınmaya katkı sunulmasını hedefliyor. Proje kapsamında, tarım ve tarıma dayalı sanayi sektörlerinde entegre kaynak verimliliğinin iyileştirilmesine yönelik eğitim faaliyetlerine 2019 yılında da devam edilmesi planlanıyor.

TÜRKİYE'NİN İLK "YETKİNLİK VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM MERKEZİ - MODEL FABRİKA"SI ANKARA'DA KURULDU

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara Sanayi Odası, ASO 1. Organize Sanayi Bölgesi ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yürütülen çalışmalar sonucu Türkiye'nin ilk "Yetkinlik ve Dijital Dönüşüm Merkezi – Model Fabrika"sı Ankara'da kuruldu.

Günümüzde özellikle sanayileşmiş ülkelerde giderek daha fazla önem kazanan "Yetkinlik ve Dijital Dönüşüm Merkezi – Model Fabrika"lar; görerek uygulamaya dayalı öğrenme yoluyla üretim süreçlerinde mükemmeliyet ilkelerinin yaygınlaştırılmasının ve böylece firmalarda yalın dönüşüm ve dijital dönüşüm gibi yapısal değişimleri sağlamanın önemli bir aracı olarak görülüyor.

Ankara'da kurulan "Yetkinlik ve Dijital Dönüşüm Merkezi – Model Fabrika", Ankara ve çevre illerdeki imalat sanayi firmalarının, özellikle KOBİ'lerin verimliliğini arttırmayı ve dijital dönüşümünü hızlandırmayı amaçlıyor.

"Yetkinlik ve Dijital Dönüşüm Merkezi - Model Fabrika", hata yapma özgürlüğünün olduğu gerçek bir üretim ortamında, deneyimsel öğrenme teknikleri kullanılarak operasyonel mükemmeliyet ilkelerinin öğretilmesini ve yaygınlaştırılmasını sağlayan bir eğitim ve danışmanlık merkezidir. Merkez; verdiği eğitim ve danışmanlık hizmetleri ile sürekli iyileştirme, yalın üretim, dijital dönüşüm gibi konularda işletmelerin mevcut zihniyet yapısını değiştirip insan, makine/ekipman, hammadde, malzeme, zaman ve enerji kaynaklarını en verimli şekilde kullanmalarını ve rekabet güçlerini kısa zamanda arttırmalarını sağlamayı amaçlıyor.

İlk Model Fabrika'nın Ankara'da kurulmasına karar verildi

Türkiye'deki ilk Model Fabrika'nın kurulacağı ilin belirlenmesi için üç aşamalı bir filtreleme yaklaşımı kullanıldı. Merkezin kurulacağı bölgede güçlü bir sanayi tabanı bulunması, hinterlandının kapasitesi, sanayinin yapısı ve ilin akademik performansı dikkate alındı. Sonuç olarak; sahip olduğu sanayileşme yoğunluğu ve üretim kapasitesinin yanında sanayileşmede önemli aşama kaydetmiş illerden ulaşım kolaylığı ve güçlü üniversite altyapısı nedeniyle Ankara bu yenilikçi uygulamanın ilk örneği olmaya uygun bulundu.

Ankara'da kurulan Model Fabrika'da eğiticilerin eğitimi ve fragman eğitimleri gerçekleştirildi

Merkez, Ankara'da ASO 1. Organize Sanayi Bölgesi'nde (Sincan) kuruldu. Tadilat ve donatım faaliyetlerinin tamamlanmasıyla ilk eğitim programlarına başlandı. Yaklaşık 50'ye yakın firmaya fragman eğitimi denilen tanıtım eğitimleri gerçekleştirildi. Ayrıca dört farklı aşamada merkezin eğitim müfredatının geliştirilmesi ve kapasitesinin oluşturulması için uygulamalı ve teorik "eğiticilerin eğitimi programı" hayata geçirildi. Merkezde; en kalıcı öğrenme yöntemi olan deneyimsel öğrenme ilkesine dayalı %65'i uygulamalı, %35'i kuramsal olan bir eğitim programı uygulanıyor.

ORMANI ANLATMAK

Bir ormancının Akdeniz ormanlarına yolculuğu

Vehbi Tutmaz, bir Orman Mühendisi. Yıllardır severek yaptığı mesleğinde, onlarca yangına müdahale etmiş, iş arkadaşlarını yangına şehit vermiş, 42 yıllık meslek yaşamında Türkiye'nin en önemli orman alanlarında çalışmalarına devam etmiş.

Vehbi Bey, 2018 yılında da Akdeniz Entegre Orman Yönetimi Projesi kapsamında, seçilen 5 pilot alanda, toplam 50 köyde, köy halkına ve çevredeki kurumlardaki yetkililere verdiği eğitimleri tamamladı.

Eğitimlerin amacı yangınları önlemek. Köy okullarında ormanların içinde büyüyen çocuklara ve hayatlarını ormana adamış köylülere ulaşmak, onlara içinde yaşadıkları ekosistemin sağlıklı ve sürdürülebilir bir geleceği olmasının önemini anlatmak. Yorulmadan, sıkılmadan anlatıyor Vehbi Bey, geçmiş yangınlardan bahsediyor, yangınların sebep olduğu can ve mal kayıplarını anlatıyor. Böylece "eğitim", dinleyenlerin de içinde olduğu bir sohbete dönüşüyor.

Her ilçede ayrıca gerçekleştirilen kurumlar toplantısı Orman İşletme müdürlüklerinin yanı sıra, Milli Eğitim müdürlükleri, belediyeler , müftülük, yerel jandarma, avcılık ve arıcılık kuruluşlarını bir araya getiriyor. Yangına hep birlikte nasıl karşı konulabilir, halk ve kurumlar bir araya gelip neler yapabilirler gibi konular da konuşuluyor.

Vehbi Bey köy okullarına gelir gelmez herkesin yüzü gülmeye başlıyor. Belki de önce ders yapmayacaklarını düşünerek sevinen öğrenciler, proje kapsamında hazırlanan eğitim malzemelerini sırayla alıp yerlerine geçiyorlar. "Eğitim" eğlenceye dönüşüyor ve çocuklar önce çekingen çekingen parmak kaldırırken bir süre sonra hepsi "Ormanı seviyoruz!" diye bağırmaya başlıyor. Ormancı olmak istediklerini söylüyorlar.

“Geleceğin sahiplerine verilecek doğru ve etkili mesajlar onların ileride toplumun çevreye bakış açısını değiştirecek.”

Vehbi Bey okullardaki eğitimleri planlarken *“geleceğin sahiplerine verilecek doğru ve etkili mesajlar ile onların ileride toplumun çevreye bakış açısını değiştireceği”*ni düşünmüş. Eğitimlerden sonra hazırlanan sunumlar Orman İşletmelerine ve okullara bırakılıyor ve eğitimlerin devamlı olması sağlanıyor.

“Bu eğitimlerin devamı gelmeli.” diyor Vehbi Tutmaz tekrar tekrar. İşletmeleri, müftülükleri ve okulları özellikle Mayıs ayı gelmeden yangınlarla ilgili tekrar hatırlatma yapmaları konusunda uyarıyor. İklim değişikliği nedeniyle yangın sezonunun uzadığına dikkat çekiyor. Havadaki nemin düşmesi ve sıcaklığın artması en büyük yangın sebebi. Her yıl artan mevsim sıcakları da ormanlar için büyük tehlike oluşturuyor. Yanan ormanların tekrar eski haline gelmesinin yüzlerce yıl aldığını, insan hatasını denklemden çıkarmamız gerektiğini vurguluyor defalarca.

Yangın eğitimleri, Küresel Çevre Fonu (GEF) finansal desteği ile Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü ve UNDP ile işbirliği içinde orman köylerinde düzenlendi. Türkiye’nin Akdeniz ormanları, karbonun tutulması ve biyolojik çeşitliliğin yanı sıra diğer doğal kaynaklar ve ekosistem hizmetleri gibi önemli pek çok küresel ve ulusal faydalar sağlıyor. Ancak bu değer ve faydalara rağmen, Akdeniz ormanları pek çok tehditle karşı karşıya. Akdeniz Entegre Orman Yönetimi Projesi işte bu tehditleri azaltmayı ve biyolojik çeşitliliği korumayı amaçlıyor.

5 ARALIK DÜNYA GÖNÜLLÜLER GÜNÜ: DÜNYA'DA GÖNÜLLÜLÜĞÜN DURUMU RAPORU 2018 TÜRKİYE LANSMANI

Birleşmiş Milletler Gönüllüleri Programı Türkiye Ofisi, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ev sahipliğinde Dünya Gönüllüler Gününü 7 Aralık'ta kutlarken; aynı zamanda Dünyada Gönüllülüğün Durumu Raporu 2018 Türkiye Lansmanı'nı gerçekleştirdi. Etkinlikte 2019 yılı Gönüllülük Yılı ilan edildi.

Etkinlik, önceki yıllarda olan kutlamalardan farklı olarak, çok paydaşlı bir temsiliyet ile gönüllülüğün her alanında konuşmalara yer verdi. Etkinlik Birleşmiş Milletler Gönüllüleri Programı Türkiye Ofisi ve T.C. Gençlİk ve spor bakanlığı liderliğinde ve T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, T.C. İçişler Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türkiye Ulusal Ajansı, Başkent Üniversitesi ve Ulusal Gönüllülük Komitesi ortaklığında gerçekleşti.

Dünyada Gönüllülüğün Durumu Raporu 2018 Türkiye Lansmanı ve Yaş Almış Gönüllüler olmak üzere iki panel oturumundan oluşan etkinlikte, UNV gönüllüleri sahneye davet edilip gönüllülük maceralarını katılımcılarla paylaştı.Tükiye'nin dört bir yanından gelen gönüllüler Başkent Üniversitesi Rektörü prof. Dr. Ali Haberal'dan Başkent Üniversitesi'nde gerçekleşen "Yaş Almış Vatandaşlar ve Gençler için Gönüllülük: UNV – Başkent Üniversitesi Yaş Almış Vatandaşlar ve Nesiller Arası Gönüllülük" Projesi'ne katılım sertifikalarını teslim aldı. Suriyeli Aktivist, Ravdanur Merkezi Kurucusu ve Başkanı Ravdanur Cuma ilham verici hikayesini katılımcılarla paylaştı.

Bizi Birleştiren Bağ: Gönüllülük ve Toplum Dayanıklılığı

Bu yıl üçüncüsü yayınlanan Dünyada Gönüllülüğün Durumu Raporu 2018, 2017-2018 yılları arasında, toplumların gönüllülüğe yönelik bakış açısının anlaşılabilmesi maksadıyla beş kıtada yürütülen bir araştırmayı temel alıyor. Gönüllülüğün en faydalı karakteristiklerini desteklerken bir yandan da en savunmasız olanlara yönelik olası tehditlerin azaltılması amacıyla hükümet ve kalkınma aktörlerinin gönüllülükle bir araya gelmesinin ortaya çıkaracağı pozitif sonuçlara yer veriyor. Bu doğrultuda, söz konusu rapor, güçlü toplumların insana yönelik kapsayıcı ve vatandaş önderliğindeki yaklaşımlara, kanıtlara dayalı önemli katkılar sağlıyor.

Dr. Mehmet Muharrem Kasapoğlu
T.C. Gençlik ve Spor Bakanı
"Gençlerimizin dünyayı iyi sevgi dolu bir yer yapma çabalarına çok heyecanla yaklaşıyoruz. Bu yöndeki projelerini, yaklaşımlarını destekliyoruz. Bu kapsamda 2019 yılını Gönüllülük Yılı ilan ediyoruz."

Ayşe Kardaş Ergezen
T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı
"Bizim için bir gelenek haline gelmiş bu gönüllülük kültürünü bugün yarattığımız gibi gelecekte de yaratmaya kararlıyız."

Ravdanur Cuma
Suriyeli Aktivist / Ravdanur Derneği Kurucusu ve Başkanı
"Hikayeler bitmiyor; aynı zamanda olanlar da bitmiyor. Eğitelim, öğretelim, savunalım, haklarını bildirelim el ele olalım, gönüllü olalım."

Alexandra Solovieva
Birleşmiş Milletler Gönüllüleri Genel Merkezi Dış İlişkiler Bölümü Direktörü
"Gönüllülük Türkiye'de bir gelenektir ve Türkiye gönüllülük alanında öne çıkan ülkelerden biri olabilir."

VOLUNTEERS BUILD RESILIENT COMMUNITIES

Etkinlikte Dikkat Çeken Detaylar

7'den 70'e herkesin katıldığı etkinlikte gönüllülük faaliyetleriyle öne çıkan kurum ve kuruluşlar; T. C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Damla Projesiyle, Türkiye Ulusal Ajansı, Ulusal Gönüllülük Komitesi T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, AB Başkanlığı, Keçiören Belediyesi, ve Türk Kızılay'I Toplum Merkez'leriyle etkinlikte standlarını açtılar.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın görme engelliler için kurduğu okuma köşesi katılımcılar tarafından ilgiyle karşılandı. T.C.Gençlik ve Spor Bakanı Dr. Mehmet Muharrem Kasapoğlu da köşede kitap okuyarak projeye katkı sağladı.

Katılımcılara İngilizce-Türkçe simultane çeviri, UNV gönüllüleri tarafından yapıldı.

Sosyal medyada büyük ilgi gören etkinlik Twitter'da TT oldu.

2019'da Gönüllülük Zirvesi Yapılacak

T.C. Gençlik ve Spor Bakanı Dr. Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun 2019'u Gönüllülük Yılı ilan etmesinin ardından; önümüzdeki yıl Birleşmiş Milletler Programı Türkiye Ofisi ve T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ortak çalışmasıyla; Birleşmiş Milletler, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının paydaşlığında 2019 Gönüllülük Zirvesi yapılmasına karar verildi.

Dünya Gönüllüler Günü

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1985 yılında, gönüllü çalışmaları ve faydalarını dünya çapında duyurmak ve gönüllü programlara katılımı arttırmak amacıyla her 5 Aralık Dünya Gönüllüler Günü olarak kutlanıyor.

Detaylı Bilgi için:

https://dunyagonullulergunu.org/

TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİ PROJESİ TAMAMLANDI

Türkiye'de imalat sanayinde verimliliğin önündeki engellerin belirlenerek çözüm yollarının saptanması amacıyla yürütülen Toplam Faktör Verimliliği için Politika Geliştirilmesine Destek Projesi (TFV), üç yıl süren yoğun ve titiz çalışmaların ardından başarıyla tamamlandı. Projenin kapanış toplantısı, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal, AB Türkiye Delegasyonu Birinci Müsteşarı Angel Guiterrez-Hidalgo ve UNDP Türkiye Ülke Direktörü Claudio Tomasi'nin katılımıyla 1 Kasım 2018'de gerçekleştirildi.

Ekonomik verimlilik alanında önde gelen kamu, üniversite, özel sektör ve sivil toplum temsilcilerini bir araya getiren toplantıda, projenin ana çıktısı olan ve nihai politika çerçevesini içeren "Beyaz Kitap" kamuoyuyla paylaşıldı.

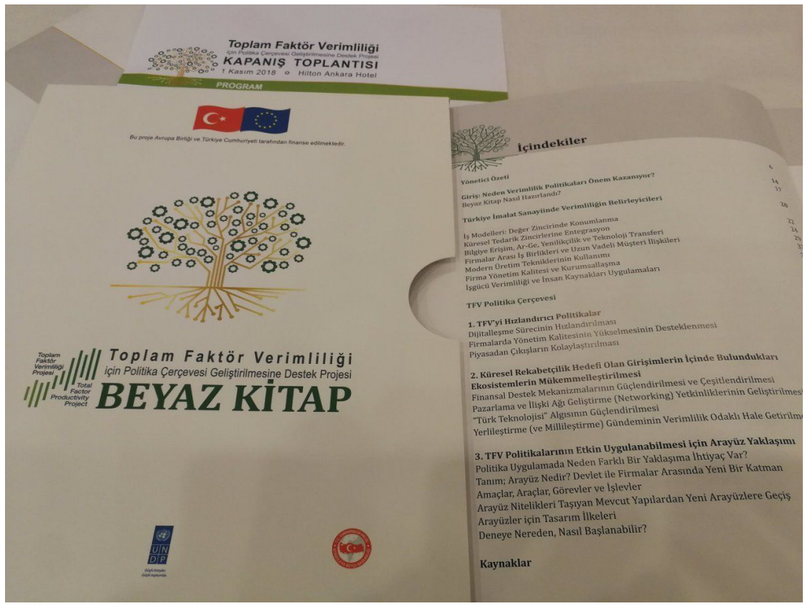

Beyaz Kitap üst ölçek politika belgelerine katkı sunacak

Proje kapsamında daha önce bir istişare belgesi olarak hazırlanan Yeşil Kitap ile ilgili olarak paydaşların ve Bilimsel Komite üyelerinin görüşlerinin alınması ve belgeye yansıtılmasıyla da Beyaz Kitap ortaya çıkmıştı. Beyaz Kitap'ın önümüzdeki dönemde Kalkınma Planı gibi üst ölçek politika belgelerinin yanı sıra Orta Vadeli Ekonomik Program, Yıllık Program gibi politika belgelerine ve sektörel ve tematik strateji belgelerine katkı sunması hedefleniyor.

Üç yıllık yoğun ve titiz bir çalışmanın ürünü

Beyaz Kitap, üç yıl süren yoğun ve detaylı proje çalışmaları sonucunda ortaya çıktı. Proje süresince Toplam Faktör Verimliliği alanındaki literatür, yerel ve küresel ölçekte benzer çalışmalar ve saha çalışmalarından elde edilen girdiler sentezlendi ve verimliliğin tetiklenmesine olanak tanıyacak bir politika çerçevesi tasarlandı. Ayrıca; 100 büyük ölçekli imalatçı, 400 (çoğunlukla) orta ölçekli tedarikçi ve 2.500 kadar son halka tedarikçi KOBİ görüşmeleri ile uluslararası karşılaştırma (benchmarking) sonuçlarından hareketle, kamu politikaları için bir sentez çalışması hayata geçirildi. Projenin yoğunlaştığı alanlar ise Toplam Faktör Verimliliği'nin artırılmasında en büyük katkıyı verdiği düşünülen dört temel imalat sanayi sektörü; otomotiv, gıda, hazır giyim ve elektrikli teçhizat sektörleri oldu.

Dört pilot proje eşlik etti

Proje kapsamında dört ayrı pilot çalışma da hayata geçirildi. Bu kapsamda gerçekleştirilen "Dijital Tedarik Zinciri Kavramsal Tasarım Çalışması", "Hazır Giyim Dijital Değer Zinciri Prototip Çalışması", "Karbon Elyaf Konusunda Yol Haritası Çalışması" ve "Kalite Ödül Süreçlerinin KOBİ'lerin Kurumsallaşması Üzerindeki Etkilerinin Ölçülmesi Çalışması" ilgili sektörlerde büyük destek gördü. Sektörlerdeki paydaş gruplarıyla yapılan görüşmeler sonucunda ihtiyaçlar saptandı ve bunlara uygun stratejileri destekleyen politika önerileri geliştirilirek Beyaz Kitap'ta yerini aldı.

Verimliliğe yönelik politika önerileri

Bu çalışmalarla beraber gerçekleştirilen sayısız toplantı, çalıştay, istişare görüşmeleri, komite toplantıları, Almanya ve Güney Kore'ye teknik ziyaretler gibi pek çok faaliyetin sonucunda proje başarıyla tamamlandı. Proje sonucunda ortaya çıkan ve kamuoyuyla paylaşılan Beyaz Kitap bir politika çerçevesi sunarak Türkiye'deki verimliliği artırmaya yönelik politikalara katkı sunmayı amaçlıyor.

Proje hakkında:
Toplam Faktör Verimliliği için Politika Çerçevesi Geliştirilmesine Destek Projesi, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklaşa finanse edilen bir teknik yardım projesidir ve UNDP tarafından uygulanmıştır. Bu projede MFİB sözleşme makamıdır. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ise nihai faydalanıcısıdır.

EGE ZEYTİN MERALARININ GELECEĞİ İÇİN EL ELE

SGP Türkiye'nin 6. Uygulama Programı (OP6) çerçevesinde ele alınacak öncelikli alanlardan birisi Kaz Dağları ve Edremit Körfezi. Bu öncelikli bölge, Babakale- Assos Kıyıları, Kaz Dağları ve Ayvalık gibi üç Önemli Doğa Alanı'nı (ÖDA) içinde bulunduruyor. SGP, bölgedeki biyolojik çeşitliliğin korunmasını, doğa dostu geleneksel üretim biçimlerinin devam etmesini amaçlıyor.

SGP ve Orhanlı Köyü Kültür Doğa Gençlik ve Spor Kulübü Derneği ortaklığı ile 2016-2018 yılları arasında "Ege Zeytin Meralarının Geleceği İçin El Ele" projesi hayata geçirildi. Proje alanı, Edremit Körfezi'nden başlayan ve Aydın – Muğla Menteşe Dağları'nın güneyine kadar olan bölgeyi kapsıyor.

Zeytin meraları, bilimsel literatürde olmayan yeni bir kavram. İlk kez bu çalışma ile ortaya atılmış bu tanım, Orhanlı Köyü Kültür Doğa Gençlik ve Spor Kulübü Derneği'nin geçmişte havza ölçeğinde yaptığı zeytin çalışmaları ve araştırmalarına dayanıyor. Zeytin meraları hem biyolojik çeşitliliği korumak hem yerel üretim biçimlerini desteklemek hem de geleneksel bilginin kuşaklar arası aktarılması açısından oldukça önemli alanlar.

Doğanın korunmasında, düşük girdili, doğanın döngülerine zarar vermeden yöntemlerle yapılan üretimler önemli bir yer tutuyor. Geleneksel zeytincilik, bu kadim üretim biçimlerinden biriMakiliklerde bulunan delicelerin (yabani zeytin) açılmasıyla oluşturulan zeytinliklerde keçi, inek ve koyun gibi evcil otoburlar düzenli olarak zeytinliklerin altında otlamakta. Bu şekilde bir yandan hayvanlar beslenirken, diğer yandan da toprağı yumuşatıyor, gübreliyor. Telle çevrilmeyen, zirai zehirlerin kullanılmadığı zeytin meraları birçok canlı için beslenme ve yaşam alanı olma özelliği taşıyor.

Zeytin ağaçlarının altının açılması zeytincilikte yapılması gereken en önemli işlerden biri. Otlayan hayvan kalmadığında bu işi makineler ve ot zehiri aracılığıyla yapılıyor. Toprağın bu şekilde işlenmesi, öncelikle toprak fauna ve florasının zarar görmesine, yabani ot olarak bilinen tek yıllık otsu bitkilerin yok olmasına ve dolayısıyla bazı örneklerde ekosistemini kaybeden ağaçların hastalığa daha yatkın olmasına sebep olabiliyor. Zeytin ve hayvancılığın birbirinden ayrıştırılması bu sorunların en temel kaynağı. Ege zeytin meraları, iklim değişikliğine uyum konusunda önemli bir yer tutan yağmura dayalı üretim yöntemlerine iyi bir örnek. Sadece toprağa düşen yağmur suyu ile yetişen bu zeytinlerin etrafında daha fazla su tutabilmek için özel mimari öğeler geliştirildi. Binlerce yıldır halk elinde ıslah edilen yerli zeytin ırklarından oluşan Ege zeytin meraları, küresel ısınma ve kuraklık açısından bölgedeki en dayanıklı agrokültürel alanları.

Kıyı Ege bölgesinde bulunan bu kadim alanlar, turizm, imar, taş ve maden ocakları, güneş ve jeotermal enerji santralleri, yerel olmayan zeytinlerin monokültür olarak dikilmesi gibi pek çok tehditle karşı karşıya.

Zeytin meralarının önemini ve karşı karşıya oldukları tehditleri anlatmayı hedefleyen bu çalışma, aynı zamanda benzer konudaki gelecek projelere de altlık oluşturmayı amaçlıyor. Çalışmanın ilk ayağında, Edremit Körfezi'nden başlanarak Ege'de yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan zeytin meraları, alanın tamamı taranarak belirlendi ve haritaya aktarıldı. Zeytin meralarının, biyolojik ve kültürel çeşitlilik dokümantasyonu yapıldı. Belgeleme aşamasında ve sonrasında bölgede yaşayan yerel halk ortak çalışmalar yapıldı ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirildi. Zeytin merasında üretim yapan kişilerle yapılan görüşmelerde zeytin meraları konusunda hassasiyeti arttırmak ana hareket noktası oldu.

Binlerce yıldır doğayla birlikte sürdürülen kadim zeytin meralarının yeni zeytin üreticileri tarafından anlaşılmasına katkı koyan ve pratik bilgileri içeren bir kılavuz hazırlandı.

Tek bir zeytin meraları kavramından yola çıkan proje sırasında zeytin meralarının alt dallara ayrıldığı ve çeşitlendiği belirlendi. Bu çalışma boyunca yerelde yapılan saha çalışmaları ve ziyaretler sonucunda Edremit Havzasında Edremit- Ayvalık Zeytin Meraları, İzmir körfezinde Yarımada Erkence Zeytin Meraları, güneyde ise Menteşe Dağları Memecik Zeytin Meraları tespit edildi. Bu üç alt zeytin meraları içinde bulunan zeytin ırkları, zeytin işleme ve bakım yöntemleri, kültürel olarak farklılıklar içeriyor. Bu farklılıklar hem kültürel anlamda hem de biyoçeşitlilik anlamında önemli bir zenginliğin göstergesi.

Zeytin meraları hakkında yerelde yapılan hassasiyeti arttırma çalışmalarını biraz daha genişletmek için zeytin meraları havzası içinde bir eğitim çalışması düzenlendi. Bu çalışma çerçevesinde Türkiye'nin farklı coğrafyalarından yaklaşık 50 kişi, 3 günlük zeytin meraları uygulamalı eğitime katıldı. Proje 2018 yılında tamamlandı. Proje ekibi, SGP desteğinin bitmesinden sonra Türkiye Kalkınma Vakfına zeytin meraları konusunda bir proje başvurusunda bulundu ve bu başvuru kabul edildi. Projenin ana amacı; zeytin meraları üretici ağı kurmak ve kırsal kalkınma konusunda yerelde yaşayan zeytin meraları üreticilerine destek olmak. Bu kapsamda yapılacak çalışmalar Şubat 2019'da tamamlanacak.

Zeytin meraları konusunda yapılan çalışmalar , Orhanlı vadisi boyunca üreticiyi desteklemek için yerel markalaşma ve kalkınma konusunda devam ediyor. Yerel markalaşma örneği olan Yavaş Dükkan'da vadi içinden elde edilen erkence taş baskı zeytinyağı pazarlanıyor. Yerel markalaşma ve kalkınma konusunda bir pazarlama mecrası olan Yavaş Dükkan bölgede zeytin meraları konusunda yapılan ve yapılacak olan çalışmaları destekliyor. Diğer zeytin meralarına yerel kalkınma konusunda örnek teşkil eden Yavaş Dükkan aynı zamanda zeytin meraları çalışmaları için sürdürülebilirliği garanti altına alıyor. Birbirini besleyen bu döngü içerisinde biyoçeşitlilik, kültür ve insanlar da bu çalışmalardan fayda görüyor.

AVRUPA'DA EKOSİSTEM İYİLEŞTİRME AMAÇLI SEÇİLEN 8 ALANDAN BİRİ TÜRKİYE'DEN!

Akdeniz Koruma Derneği, Birleşmiş Milletler GEF Küçük Destek Programı'nın da desteğiyle Gökova Körfezi'nden başlayan çalışmalarının bir uzantısı olarak Avrupa'nın ekosistem iyileştirme çalışmasında yer almaya hak kazandı. Gökova Körfezi ve Antalya Beş Adalar arasındaki tehdit altındaki türler ve hassas denizel alanlar için geliştirilen çalışma Arcadia Fonu ve Cambridge Üniversitesi bünyesindeki Cambridge Koruma Girişimi'nin desteği ile kurulan Tehdit Altındaki Coğrafyalar (Endangered Landscape Programme) programına dahil edildi.

Gökova Körfezinden Antalya Beşi Adalara kadar olan kıyı şeridimiz, Avrupa'daki sekiz alanda farklı sivil toplum kuruluşlarının eşzamanlı yürütüceği Tehdit Altındaki Coğrafyalar Programının uygulama alanlarından oldu. Akdeniz Koruma Derneği'nin yürüteceği proje ile; Türkiye'de beş yüz kilometreden fazla kıyı şeridinde iyileştirme ve iklim değişikliğine karşı koruma önlemleri alınacak.

Bu proje ile Akdeniz keşiş foku, kum köpek balığı, orfoz gibi nesli tehlike altındaki türlerin yaşam alanlarına yönelik koruma çalışmaları hayata geçirilip korunan alanlar ağı kurulmasını sağlanacak. Ayrıca tüm bu çalışmalarla denizel türlerin azalması, habitat tahribatı ve iklim değişikliğinin etkilerinden olumsuz etkilenen kıyı balıkçılığı da destekleyecek.

Tarım ve Ormancılık Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Ege Üniversitesi ile koordineli olarak yürütülecek olan proje, 5 yıl sürecek.

Avrupa tarihinin yüzyıllardır uyguladığı, yanlış tarım ve ormancılık politikaları, aşırı şehirleşme ve yoğun arazi kullanımı nedeniyle doğal yaşam alanının parçalanmasına yol açtı. Bu durum tür ve habitatların yok olmasına neden oldu. Geride kalan habitatların ise doğal yapılarının azaldığı ve iklim değişikliğine uyum sağlama kapasitelerinin sınırlı olduğu bilinmektedir. Bu coğrafyaların, doğal varlığını süründürülebilmesi için iyileştirme önlemlerinin acilen hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Tehdit Altındaki Coğrafyalar Programı (Endangered Landscape Programme) Avrupa'nın önemli coğrafyalarında biyolojik çeşitliliğinin korunarak zenginleşmesi ve hem doğaya hem de insanlara fayda sağlayan, daha fazla kendi kendine yetebilen ekosistemlerin yaratma sağlayacaktır.

Tehdit Altındaki Coğrafyalar Programının Alanlar:

• Akdeniz Koruma Derneği ve Fauna & Flora International, 500 kilometreden fazla Türkiye'nin hassas Akdeniz kıyı şeridinin iyileştirilmesini ve iklim değişikliğine karşı dayanımını artırılmasını kapsayan korunan alanlar ağı oluşturarak Akdeniz Foku ve orfoz gibi tehdit altındaki önemli türlerin geri kazanımı için yaşam alanları sağlayacaktır.
• Rewilding Europe'ın yürüteceği Romanya, Moldova ve Ukrayna'daki en az 40.000 hektarlık Tuna Deltası Biyosfer Rezervi boyunca doğal alanların, ekolojik süreçlerin iyileştirilmesi ve ilgili yaban hayatının kurtarılması.
• Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) Cairngorms Connect ortaklığıyla, İskoçya Dağlık Bölgesi'nde, antik Kaledonya çam ormanları dâhil İngiltere'nin en nadir habitat ve türlerini barındıran İskoçya yaylalarındaki 60.000 hektarlık alanı iyileştirecek.
• Rewilding Britain ve Woodland Trust Galler ortasında, İngiltere'nin ilk tepelerden denize doğru bir dinamik ekosistem oluşturmak için "Zirveden Denize" projesini uygulayacaktır.
• Frankfurt Zoological Society, Belarus ve Ukrayna'daki sınır aşan "Prypiat Polesia" bölgesinde 1,2 milyon hektar korunan ve birbirine bağlı bir çekirdek alan yaratmak için yeni koruma alanlarının belirlenmesini destekleyecektir. Kurt, geyik, Avrupa bizonu ve büyük benekli kartal gibi anahtar türler için ekolojik bağlantının sağlanmasına yardımcı olacaktır.
• Romanya'da, Fundatia Conservation Carpathia bir Milli Park yaratma amacı ile 800 ila 2500 m arasında yüksekliğe sahip Avrupa'nın en büyük yaban alanlarından birini kuruyor. Ormanların ve alpin otlakların korunması, türlerin dikey olarak kayabilmesine ve iklim değişikliğine uyum sağlama becerilerinin geliştirilmesine olanak
• Portekiz'de, Rewilding Europe, Büyük Côa Vadisi - Güneydeki Malcata dağ silsilesini Kuzeydeki daha büyük Douro vadisi ile birleştiren 120.000 hektarlık büyük bir vahşi yaşam koridoru geliştirecek ve dağ keçisi, kurt ve İber vaşağının alana geri gelebilmesi için bir yaban alan yaratacaktır.
• Gürcistan'da, BirdLife International, Iori Nehri vadisinin oluşturduğu coğrafyada Sovyet dönemi baraj ve sulama kanalları tarafından bozulan yaşam alanlarını ve tür topluluklarını (Şah Kartalı, İran Ceylanı, Mısır Akbabası, kurt, çakal ve vaşak gibi) iyileştirmeye çalışacaktır.

Akdeniz Koruma Derneği: 2012 yılında, Akdeniz ekosistemindeki doğal alanların korunması ve tahrip edilen alanların iyileştirilmesi amacıyla kurulmuştur. Kurulduğu günden itibaren Gökova Körfezi başta olmak üzere Ege'de kadınların da dahil olduğu küçük ölçekli balıkçılığın araştırılıp desteklenmesi ve nesli tehlike altındaki türler ve habitatların araştırılıp korunmasına yönelik birçok çalışma gerçekleştirmiştir. Gökova Körfez'inin, Akdeniz'in en büyük deniz koruma alanı ilan edilmesi ve geliştirdiği "korucu sistemi" ile 2015 Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı kapsamında verilen "Ekvator Ödülüne" ve 2017 yılında yeşil Oscar olarak bilinen "Whitley Gold Award" ödülüne, 2018 de Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu (GFSM) tarafından Akdeniz'deki En Başarılı Küçük Ölçekli Ortak Balıkçılık Yönetimi ödülüne layık görülmüştür.

Detaylı bilgi ve iletişim:
www.akdenizkorumadernegi.org
Tel: 05323778572

UNDP'NİN TÜRKİYE'DEKİ İŞ İLANLARI

Internship - United Nations HHD NCD and Tobacco Control

Driver

Driver/Messenger

Re-advertised: Driver to the Head of Office

Communications and Outreach Intern for UN Volunteers

Water Programme Analyst

Partnerships and Resource Mobilization Analyst

UNOCHA - Executive Assistant/Translator

Data Warehouse Developer

Deputy Asst. Administrator

Software Developers

Editör: Faik Uyanık
Tasarım: Bikem Ahıska
Muhabirler: Bora Akbay, Deniz Tapan,
Kıvanç Özvardar, Ruşen İnceoğlu, Hande Coşkan, Nil Koza

© 2006-2019 UNDP Türkiye
Yeni Ufuklar'ın tüm hakları UNDP Türkiye'ye aittir. Yeni Ufuklar dergisinin kaynak gösterilmesi ve ilgili linkin verilmesi kaydıyla dergiden alıntı yapılabilir.

UNDP

Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.